

אימא סיפא אם הכנים ברשות בו. תימה לר"י אמאי לא דייק מתחלת הבה דקמתי שלא ברשות ושבתן בהמתו של בעל הבית פטור ברשות חייב דקסתמא קביל עליה נטירותא כרבנן וקשה להוקה בהן בעל הקדירות חייב כרבי ועל הבה דפני עממה היה יכול להקשות רישא וסיפא רבנן ומליעתא רבי וי"ל דמרישא אין יכול לדקדק דשפיר מתקמא כרבי ושלא ברשות דנקט משום דזעי למתני ואם הוקה בהם בעל הקדירות חייב אבל לא מצי למימר דכולה רבנן ושלא ברשות דנקט משום שבתן בהמה של בעל הבית פטור למשום הא לא אלטרין דהא כדריא קמתי סיפא ואם הכנים ברשות בעל החצר חייב וא"ת צבא דהכנים שורו היכי מצי למימר נגח לשורו של בעל הבית חייב דוקא שלא ברשות הא ברשות פטור כשלמא קדירות ופירות פטור דכיון דמאליה הוקה בהמתו של בעל הבית דין וי"ל שפטור לרבי דלמיר דקסתמא לא קביל עליה נטירותא אבל כשנגח שורו לשורו של בעל הבית אפילו לרבי דלא מקבל עליה נטירותא אמאי פטור ברשות לא יהא אלא חצר השותפין ונחצר השותפין חייב וי"ל דכשיו סוכר דלרבי כשמתניס שורו ברשות הרי הוא כאלו מפרש כהדיא שיפטור כל אחד ואחד בנגימות שורו וכלל נוקין ולפי האמת לרבי אם הכנים שורו ברשות חייב הוקה פטור כדלמירין לקמן גבי כנוס שורן ואשמרנו:

מוסף רש"י

ואם הכנים ברשות בעל החצר חייב. נוקין דמי אמר ליה עול, עול ואמרו לך קלמא ליה (ב"מ פא) ביצה ח. רבי אומר כו' עד שיקבל עליו לשבור. דעול ופני ונטר לך קלמא ליה (ב"מ פא). תברא. קיין אהדיק (יבמות יג). קלמא רישא לסיפא (בבבבבבבב). פטור מדיני אדם. גלס. וחייב בדיני שמים. פורענות לשלם לרשעים. שמתקין להפסיד את ישראל (בב"מ ג).

מתני' היה אביו או בנו. של בעל הבית צמחו: משלם את הכופר. גגמ' [מח:] פריך הא חס הוא ואמאי נקט הכי? **גמ'** עממה דשלא ברשות. משום הכי אם הוקה בהם בעל הקדירות חייב: **מני רבי** היא. דלמיר דסיפא כולן אינו חייב כו' דקס"ד לרבנן כי היכי דבעל חצר ברשות מיחייב

צנוקי קדירות דקסתמא קביל עליה נטירותא הכי נמי מיחייב בעל קדירות צנוקי בעל הבית דקסתמא כי היכי ליה בעל הבית רשותא למיעל קביל עליה קדר נטירותא דלא ליקוי קדירותיו לבעל החצר: **סברא**. קשה אהדי רישא וסיפא דת"ק ומי ששנה זו לא שנה זו ותנאי היא אליבא דרבנן מר סבר פליגי רבנן עליה דרבי ומר סבר לא פליגי: **אפי' נשברין ברות**. דעול ואנעריה לך קלמא ליה אבל בעל קדירות לא קביל עליה מני: לא שנו. הא דקמתי אם הוקה בהן בעל הפירות חייב: **אבל אכלה**. יותר מדאי ומתה: **באפרותא**. שעב דעבידא למיכליה והוא סם המות לבהמה: **ופסרי**. אנפורד"א דנע"ו: **היכא דקביל עליה נטירותא**. כגון לרבנן סתמא ולרבי דלמיר ליה כנוס שורן ואפי' נשברין: **דנפשיה**. שלא יגמנו שורו ולא ישכנו כלבו: **היא**

הבית וכו': אמר רב ילא שנו אלא שהוחלקה בהן אבל אכלה פטור מאי מעמא הוה לה שלא תאכל אמר רב ששת אמינא כי ניים ושכיב רב אמר להא שמעתא דתניא הנהנתן סם המות לפני בהמת חבירו פטור מדיני אדם וחייב בדיני שמים סם המות הוא דלא עבידא דאכלה אבל פירות דעבידא דאכלה בדיני אדם נמי מיחייב ואמאי הויא לה שלא תאכל אמרי הוא הדין אפילו פירות נמי פטור מדיני אדם והא קמ"ל דאפי' סם המות נמי דלא עבידא דאכלה חייב בדיני שמים ואיבעית אימא סם המות נמי באפרותא דהיינו פירי: מיחיבי והאשה שנכנסה לחחון חטים אצל בעל הבית שלא ברשות ואכלתן בהמתו של בעל הבית פטור אם הוקה חייבת ואמאי נימא הוה לה שלא תאכל אמרי ומי עדיפא ממתניתין דאוקימנא שהוחלקה בהן ודקארי לה מאי קארי לה אמר לך בשלמא מתניתין קתני אם הוקה בהן שהוחלקה בהן הוא אבל הכא קתני אם הוקה ולא קתני בהן אכילה הוא דקתני ואידך אמר לך לא שגא ת"ש הכנים שורו לחצר בעה"ב שלא ברשות ואכל חטין והתרוי ומת פטור ואם הכנים ברשות בעל החצר חייב ואמאי ה"ל שלא יאכל אמר רבא ברשות אשלא ברשות קרמית ברשות שמירת שורו קבל עליו ואפי' הנק את עצמו: **איבעיא להו** היכא דקביל עליה נטירותא מהו דנפשיה הוא דקביל עליה או דלמא אפילו נטירותא דעלמא קביל עליה ת"ש דתני רב יהודה בר סימון בנזקין דבי קרנא הכנים פירותיו לחצר בעל הבית שלא ברשות ובא שור ממקום אחר ואכלן פטור ואם הכנים ברשות חייב מאן פטור ומאן חייב לאו פטור בעל חצר [וחייב בעל חצר] אמרי לא פטור בעל השור וחייב בעל השור ואי בעל השור מאי

לגמרי מן העולם אפי' פטור מדיני אדם: **שנכנסה** צמחו. רבותא נקט שאף על גב דזה משתכר צרחים לרין רשות: **או דלמא אפי' מעמא נמי**. וא"ת דאפילו נשברו צמח מזה אמר לעיל דקביל וי"ל דמבעיא ליה אי הוי דחוי בעלמא או לא ועי"ל נטירותא דעלמא כגון צהמות של אחרים דלא מסיק אדעתיה שיכנסו צמחו ויגמו את שורו של זה מבעיא ליה אבל אם יא שגור חוץ מחצרו של בעל הבית ונחזהו לא מבעיא ליה דהא פשיטא דמקבל עליה נטירותא אפילו מעלמא כיון שילא חוץ לחצר: **מאי** לאו פטור בעל החצר וחייב בעל החצר. וא"ת וילך ויתבע מבעל השור ויש לוומר כגון דההוא שור הוי של חרש שוטא וקטן דלא בני תשלומין נינהו א"י זה יתבע מבעל החצר ובעל החצר יתבע מבעל השור:

(א) לקמן נט: ב"מ פא: ביצה ח. (ב) שבת ג: וש"י ועי' מוס' כטובות פה: ד"ה פתרה. (ג) לקמן טו: (ד) יבמות טז: וש"י. (ה) לקמן טז: (ו) כ"ה: ה"ה. (ז) ועי' מוס' לקמן טז: ד"ה ושמואל.

הגהות הב"ח

(א) בששנה עד שיקבל עליו בעל הבית לשמור: (ב) חוב' ד"ה אמאי ומי לך הוא שיפטור לרבי: (ג) ד"ה ואפילו ומי דאינו אלא מראה:

לעזי רש"י

אנפורד"א [אנפורד"א]. מחלה בבמה.

(6) [לעיל ד. ושי"ן]
(7) [לעיל ד. ושי"ן]
(8) [לעיל ד. ושי"ן]
(9) [לעיל ד. ושי"ן]
(10) [לעיל ד. ושי"ן]

תורה אור השלם

1. ובי ופתח איש בור או
כי יכרה איש בר ואל
יבסנו ויפול ויפלה שור או
חמור: שמות כא לג

הגהות הב"ח

(א) גמ' אמרי סתם גללים
כ"ב ע"י מ"ש מזה כתיב
דף סח ע"ב: (ב) חוס'
ד"ה אע"ג דלמר וכו'
והיה דומה לפטור כל
אדם כבור:

גליון הש"ס

תוס' ד"ה אע"ג וכו'
דאש"ל אב הפירי: ע"י
לעיל דף סח ע"ב חוס'
ד"ה פליגי ולקמן דף סח
ע"ב חוספות ד"ה כתיב:

שור שנגח את הפרה פרק חמישי בבא קמא

מח.

עין משפט
נר מצוה

ב א ב מ"י פ"ג מהל'
מקי ממון הלכה י'
סמך עשין קו טושי"ע ח"מ
סימן ש"ג סעיף ג':
בא ג מ"י שם פ"ו הלכה
ז ופ"י הלכה ז סמך
שם טושי"ע ח"מ סימן ש"ג
סעיף ג וסימן מי סעיף ד:
בב ג טושי"ע ח"מ סימן
מי סעיף ה:
בב ה מ"י שם סמך שם
טושי"ע שם סעיף ד
וסימן ש"ג סעיף ג':
בר ז מ"י שם פ"ו הלכה
ז סמך שם טושי"ע
ח"מ סימן ש"ג סעיף ג':
בר ז מ"י שם פ"ו הלכה
ז סמך שם טושי"ע
ח"מ סימן ש"ג סעיף ג':
בז ה ט י מ"י פ"ו שם
הלכה ז ופ"י הלכה ז
ופ"י מהלכות חובל ומזיק
הלכה ג סמך שם וסימן ג
טושי"ע ח"מ סימן ש"ג
סעיף ד וסעיף ו וסימן
ש"ג סעיף א וסימן סמך
סעיף ז:

הוא שן בחצר הניזק. דכיון דהיבז ליה בעל חצר רשותא לעוליה
דוכתא אקני ליה כגוה והוא ליה חצר הניזק וחצר השותפין דפטור
זה על השן ועל הרגלו ה"מ משותף לחצריה דחצר של שניהם אבל
שור מעלמא דעל ואזיק לחד מייניהו ובער כשדה אחר [שמות כג] קרינן
זיה: זכרשם הרבים. לאו דוקא
כלומר לאו כשדה אחר דניזק קרינא
זיה: מאי זכרשם ומאי שלא זכרשם.
בקרן א"ן חילוק בין חצר הניזק לרה"ר
אי אמרת בשלמא פטור והייבז בעל
החצר היינו דשלל זכרשם פטור דא"ן
עליו לשמרו: ולא משלמא אלא הני
נוק. והאי פטור מנוק שלם קאמר
וזכרשם חייב נ"ש: נראה. עו:
כחיל. נחמסם: הכא זכרשם קביל
עליה נטירותא. דזהממו. וטעמא
דזכר לא משום דקסבר דמאן דעל
זכרשם קביל עליה נטירותא דזהממו
בעל חצר דהא איהו הוא דשני לעליו
כולה רבנן היא ואוקי דבעל קדירות
כי על זכרשם לא קביל עליו נטירותא
והכא דמפרש טעמא לקמיה דלמיפא
בעיה לנטירותא ואסתלקו מרוותא דחצר
וגמרא דלוחיניה מהאשה שנכנסה
למחון משום דלא אסיק למלמיה
הוא: למיפא בעיה לנטירותא. שנגלה
וזונומיה: ובעל חצר חייב כנוקי
הבור. אם הפקיר רשותו ואף על גב
דכתיב כי יכרה איש בור ולא [כ"ן]
יכרה שור בור ה"מ כבור זכרש"ר דלאו
עליה דדידה רמייה למלווי: הכא כיון
דהא שור דדידה הוא וכו' אפקר בתר
הכי נותן מקלה זכרש"ר: הווק בו.
שנתקל בו: רבץ פטור. קס"ד השתא
רבץ ושיער כלים או נתקל בו זכרש"ר
לאחר שרבץ: ונטפנו גליו. לאחר
מיכן. ודוקא כליו אבל הוא עממו החק
חייב בעל השור ולא פטרינן ליה
משום שור בור ולא שור בור דכל
מידי דהוה דדידה זכרש"ר נפילה כגון
גללים וכגון שפלה גמלו ולא העמידה
מחייבין ליה משום שור זכרש"ר דאיהו
לא כרייה אלא הגמל כרהו כיון דזכרש"ר
נפילה דדידה הוא ועליה לנטירותא כמו
דכרייה איהו דמי ואף על גב דמפקר
ליה בתר שנתא ולא דמי לשורו
שחפר בור זכרש"ר הרבים דחפירה
לאו דדידה היא ולדליל הנקשר
ברגל התרנגול מאליו דליל לאו
דידה הוא: והויק. קרי בין
מתכוין בין שאין מתכוין ומיהו זידיס
הזיקו: הווק. שזה היה עומד
במקומו וזכרש"ר בעל הבית ונתקל בו:
שניהם

מאי ברשות ומאי שלא ברשות איכא אמרי

ברשות הויא לה שן ברשות הניזק ושן
ברשות הניזק חייבת שלא ברשות הויא לה
שן ברה"ר ושן ברשות הרבים פטורה ת"ש
הכנים שורו לחצר בעל הבית שלא ברשות
ובא שור ממקום אחר ונגחו פטור ואם הכנים
ברשות חייב מאן פטור ומאן חייב לאו פטור
בעל חצר וחייב בעל חצר לא פטור בעל
השור וחייב בעל השור אי הכי מאי ברשות
ומאי שלא ברשות איכא אמרי הא מני כ"ר'
טרפון היא דאמר משונה קרן בחצר הניזק
נוק שלם משלם ברשות הויא לה קרן בחצר
הניזק ומשלם נוק שלם שלא ברשות הויא
לה קרן ברה"ר ולא משלמא אלא חצי נוק:
היא איתתא דעלתה למיפא בההוא ביתא
אתא ברחא דמרי דביתא אכלה ללישא הביל
ומית חייבה רבא לשלומי דמי ברחא לימא
פליגא אדרב דאמר רב הויא לה שלא תאכל
אמרי הכי השתא התם שלא ברשות לא
קביל עליה נטירותא הכא ברשות קביל עליה
נטירותא ומאי שנא מהאשה שנכנסה למחון
חמין אצל בעל הבית שלא ברשות ואכלתן
בהמתו של בעל הבית פטור ואם הזוקה
חייבת טעמא שלא ברשות הא ברשות פטור
אמרי למחון חמין כיון דלא בעיא צניעותא
מידי לא בעי מסלקי מרוותא דחצר נפשיהו
ועליה דידיה רמי נטירותא אבל למיפא כיון
דבעיא היא צניעותא מרוותא דחצר מסלקי
נפשיהו הלכך עלה דידה רמיא נטירותא:
הכנים שורו לחצר בעל הבית: אמר רבא
יהכנים שורו לחצר בעל הבית שלא ברשות
וחפר בה בורות שיחין ומערות בעל השור
חייב כנוקי חצר ובעל חצר חייב כנוקי הבור
אף על גב דאמר מר יבי יכרה איש בור
דלא שור בור הכא כיון דאית ליה להאיך
למלווייה ולא קא מלייה כמאן דכרייה דמי
ואמר רבא יהכנים שורו לחצר בעל הבית
שלא ברשות והזיק את בעל הבית או בעל
הבית הווק בו חייב רבץ פטור ומשום דרבץ
פטור אמר רב פפא מאי רבץ ישהרביץ
גללים ונטפנו כליו של בעל הבית דהויא
גללים בור ולא מצינו בור שחייב בו את
הכלים הניחא לשמואל דאמר כל תקלה בור
הוא אלא לרב דאמר עד דמפקר ליה מאי

אע"ג דאמר מר איש בור ואל

שור בור. כלומר ומתוך
קך היה לנו לפטור בעל החצר ואל
כ"ש דאי לא ממעטינן שור שיהיה
ראוי לפטור בעל החצר דהוה ליה
למירמי חיובא אבעל השור וי"ל
דה"ק אע"ג דאמר מר איש בור ולא
שור בור והיה (8) ראוי לפטור כל אדם
כבור שכהו שור כלומר ומתוך קך
היה לנו לפטור בעל החצר דה"ל
למירש מפסקו זה שלם יתייבז שום
אדם כבור שכהו שור זה אין סברא
לדרוש קך אלא כיון דעליה למלווייה
כמאן דכרייה דמי ונראה דל"ה יתאפי' אם
חפרו אדם דבר חיובא הוא חייב
בעל החצר כנוקי בור ועליה דדידה
למלווייה והחופר משלם כנוקי החצר
וה"ל: א"ל שור בור ואל שור בור.
וא"ל והא לעיל (דף כג.) פטרינן
בעל הגמל כשלא כסכה למ"ד אש
משום ממנו אע"ג דלא כתיב איש
אש ולא שור אש וי"ל דהתם נמי
כתיב שלם ישלם המזעיר את
הזעירה דמשמע דוקא כשמזעיר
עממו הוא משלם:

ומינפיו כצ"ו.

פ"ה דוקא כליו
אבל הוא עממו [החק]
חייב בעל השור ולא פטרינן ליה
משום איש בור ולא שור בור דכל
מידי דהוה דליה זכרש"ר נפילה כגון
גללים וכן נפלה גמלו ולא העמידה
דמחייבת ליה משום שור זכרש"ר
דאיהו לא כרייה אלא הגמל כרהו
כיון דזכרש"ר כרייה דדידה הוא ועליה
רמי לנטירותא ולא סלקיה ממאן דכרייה
דמי אף על גב דמפקיר להו בתר
שנתא ולא דמי לשורו שחפר בור
זכרש"ר דחפירה לאו דדידה הוא ודליל
הקשור ברגל התרנגול מאליו דליל
לאו דדידה הוא עכ"ל משמע מתוך
פ"ה למאי דמסקינן סתם גללים
אפקורי מפקר להו דלא פטרינן אלא
כליו דוקא אבל הוא עממו חייב
ולר"י נראה דהוא מעיקרא דס"ד
דלא אפקריה לא פטור אלא כליו
אבל לפי המסקנא דאמר דמפקר
להו אפי' הוא עממו פטור מידי דהוה
אמפקיר נוקי לאחר נפילה אונס
ונפילה גמלו מוקמינן דמתקל ואתקלא
זיה גמליה או דרך שרעמא דנהרא
דהו פושע אבל הכא דלא פושע אע"פ

שאלם

לא היה מפקיר היה חייב לנטק מ"מ השתא דחפירה פטור ופ"ה נראה יותר שאין נראה שחזר ממה שלא פטר אלא כליו
והשיב האי מפקיר זקין לאחר נפילה פשיעה שפושע הוא שמכניס שורו שלא זכרש"ר שדרכו להרביץ גללים:
הזיקין ב"ה פטור. ואל"ת מתניתין היא זכרש"ר חייב כשמתקע זכרש"ר והזיק זכרש"ר אחר אלא הזיק בזמנו
רשות היחיד פטור וי"ל דהוה סלקא דעתך הסם משום דאיהו מרי ספקייה שמת לא תהא זכרש"ר נזות וגם לא יכא שום אדם שם ויחוק:
שניהם

מוסף רש"י

משונה קרן בחצר
הניזק. קרן ממה וכל
המלוויה קרי משונה
הואל וזוהי את חמון. שלא
היו דרכן לכן (לעיל ד. ז.)

(א) [לעיל כח: לא:] (ב) לעיל מד: (ג) [לעיל טו: טו:] (ד) [לעיל ד: וע"ג, ט] אולי צ"ל על המיתה אלא על זקי ההבחה (ו) נכ"א: (ז) [שמות כא:] (ח) ועין בפטר כוס השמות (י) ועין מופטת ב"מ מט: ד"ה כל האל: (י"ג) ולאמר הוא:] (י"ד) [י"ג] ואמרה היא:]

הגהות הב"ח

(ב) נבי אחתן לרבי דאמר עד שיקבל עליה בעל הבית נעוירתא רישא רבנן נבי:

גליון הש"ס

ג"י רה"צ היא דאמר ב"רם קשה לי הא דלדיא אר"ע כן בספר דמשלם ברשות חזק כופר שלם לעיל דף כו ע"ג וא"כ למאי חז"ן לנדר מה דאמר ר"ע כן כחוק וגם ה"ל לומר בקולור ר"ע היא דאמר חס משלם כופר שלם ברשות הניזק ור"ע:

שניהם ברשות. פ"ה כגון צרה"ר שלא ברשות כגון שניהם לר"ס צרה"ר וקשה דהיינו מתנימין בפרק המניח (לעיל דף ג' ב.) ונראה לפרש כגון שנכנס לחצר צרה"ר או ברשות אחרת ליה לאסוקי אדעתיה כמו שנתנו לו רשות כמו כן נמנו לאחר רשות או כמו שהוא נכנס שלא ברשות שמה גם אחר נכנס שלא ברשות ולכן חייבין כשהיוק זה את זה אפי' היוקו שלא מדעת אצל אחד ברשות ואחד שלא ברשות האז אית ליה לאסוקי אדעתיה כהאז והאז לית ליה לאסוקי אדעתיה כהאז ואס שלא מדעת היוקו ברשות פטור שלא ברשות חייב:

דחוא ירוקא ונפלא. רש"י מוקי הירוקא דהיה מתחכן בכותל גבי פעמים הראשונים לא היתה כוונה להתחכן אלא בכוונה להפיל על האדם ופטור דקמני התם אהך אחרונה שהיתה להתחכן והראשונות אהנו שנעשה מתוך כך מועד ובהך אחרונה חשיב ליה משונה קתם שהרג בפילה הכולל ולכן לא נחשב מועד אלא מחמת הראשונות וזהו דוחק דחשיב משונה מה שטענה להחלמו על האדם ופטור דקמני התם (ט) וגם חמיה הוא לומר דהוי מועד בהפלת כותל אחרונה שהיתה שלא בכונה על ידי הראשונות שהיו בכונה ולפירושו צ"ל דהא דקאמר הכא במועד ליפול על בני אדם צבורות לא הזכיר בני אדם אלא נשזיל אחרונה דנב' הראשונות לא חיישין אלא שיהא מועד ויעשה אורחיה להפיל ע"מ צבור לאכול הירק: **ושמואל** אמר הכתא כרבי. לכאורה נראה דהלכתא כשמואל צדיי דנבי דרבה קאמר לעיל הכניס שורו לחצר בעל הבית שלא ברשות ופטר בו צורות שימין ומעדות בעל השור חייב בנזקי חצר משמע אצל ברשות פטור ואז כרבי אפי' ברשות חייב לרבי סממא חייב בעל השור וכולה סוגיא דלעיל מסיק רבה כרבנן ואפי' נשצרו צרות ואפי' חנק ע"מ:

טעמא דאמר רבי שמרו. כולה דלר' זירא לא קשה כלל רישא לסיפא וכולה רבי היא והוי סממא שניהם פטורין צין צרישא צין נסיפא דאין כל אחד מהם מקבל עליו שמירת מצירו ולרבנן לא סתמא שניהם חייבים: **אימא סיפא** כו'. הכא לא משני נעשה דמשני בפרק קמא דקדושין (דף ה:) גבי נתן הוא (ואמרה היא מקודשת נתנה היא ולאמר הוא אין מקודשת משום דהכא אית ליה שניא אחרונה דקאמר חברה אצל התם ליכא למימר חברה דליכא פלוגתא במילתא: **ממרתא** ליה מקום בחצר והויא ליה חצר השותפין וקרן בחצר השותפין אינו משלם אלא חצי נזק: **מתני'** ישור שהיה מתכוין לחבירו והכה את האשה ויצאו ילדיה פטור מדמי ולדות ואדם שהיה מתכוין לחבירו והכה את האשה ויצאו ילדיה משלם דמי ולדות כיצד משלם דמי ולדות ישמין את האשה כמה היא יפה עד שלא ילדה וכמה היא יפה משילדה אמר רבן שמעון בן גמליאל א"כ

שניהם ברשות. כגון צרה"ר או חצר השותפין או שנתן לו בעל הבית רשות ליכנס: או שניהם שלא ברשות. כגון שניהם לר"ס צרה"ר: היוקו. צדיים זה את זה ואפי' שלא במתכוין: חייבין. דבנתקין (ג.) שנים שהיו מהלכין צרה"ר והיוקו זה את זה פטורין מהוא היוקו החוקו הוא ולא דק בלישניה: **דברשות פטור.** צין היוקו צדידים צין היוקו דממילא ונדלג ידע ליה: **שפכאש** **שעט נפילה.** דהוי מוזק ממש ולא דמי לצור: **ומיס כלים.** כל חפצים ככלים דלא חייב צבור (עלה מיתה אלא על נזקי בהמה) ושאר חפצים היוקו זו היא מיתתן: **מאי איכא למימר.** הא לית ליה תורת צור וממונו הוא ומשורו למדנו ולא פטור ציה כלים: **מגופו.** שהיה מלוכלך בטיט: **אצל מריחיה.** לאו גופיה הוא דסרחון דנצילה ממילא אפי' לה ונצילה גרמא הוא שגורמת לסרחון שיבא: **בר קטלא הוא.** בנפילה קמיימתא והיאך כל לרבי מועד בשלמא גבי מועד דנגיחות איכא למימר כדאמרין בפירקין דלעיל (דף מה.) דקטל וערק א"ר בשאין מכירין את השור אי נמי שהחמו וזממי וזממין אצל זה לא עלה מן הצור מאליו וליכא למימר ערק ולא חין מכירין ולא החמו דמילתא דאית ליה קלא היא: **דחוא ירוקא.** שעב על פי הצור ובה לאכול ונפל דאחך בפילה לא איכין ומיהו כופר שלא בכונה משלם בנפילה אחרונה ואע"פ שאין השור בסקילה ושמעיין לרבי (לעיל דף מד.) דאמר פטור מזה ומזה ה"מ במועד לנגיחות בכונה וערק לאגמא (בראשונה) (וגמא ד' שלם בכונה פטור ליה מגזירת הכתוב דכתיב) השור יסקל וגם בעליו וגו' כל זמן שאין השור בסקילה אין בעלים משלמין כופר אצל זה שלא היתה בו חיוב סקילה כלל חין העדלתו אלא לכופר של שן ורגל בחצר הניזק דאוקמינן (מה.) ברגל שדרסה ע"ג חינוק בחצר הניזק דאיכא כופר ברגל ואף על גב דשלא בכונה הוא ואין השור בסקילה וה"ל דחוא ירוקא ונפל תולדה דשן היא דמתכוין להנחתו. וא"ת משונה הוא ואין זו שן כיון דאיעיד ליה אורחא הוא ולאוקמי להך נפילה אחרונה במתכוין והשור בסקילה לא מניין דלגבי כוונה תם הוא וליכא כופר דהא כל כמה דלא חוי ירוקא לא איעיד: **ושמואל** אמר. לעולם בתם ומתנימין חזי כופר קאמר ור' יוסי היא: עולא מוקיס לה נמי בתם וכופר שלם: היינו דקפני אצוי או צנו. דהוי קרן בחצר הניזק דמשלם כופר שלם אלא לשמואל דאמר חזי כופר מאי איריא כו'. מי ששנה זו כו'. רישא רבנן וסיפא רבי: כולה רבי היא. וסיפא דוקא ורישא לא תידוק מינה הא סתמא חזק חייב דודאי סתמא נמי חזק חייב חזק פטור והאי דנקט ושמרו לחיוביה חזק שלם קאמר אס חזק שורו של בעל חצר הא סתמא חזי נזק: **מתני'** שור שהיה מתכוין לחבירו:

דחוא ירוקא ונפלא. רש"י מוקי הירוקא דהיה מתחכן בכותל גבי פעמים הראשונים לא היתה כוונה להתחכן אלא בכוונה להפיל על האדם ופטור דקמני התם אהך אחרונה שהיתה להתחכן והראשונות אהנו שנעשה מתוך כך מועד ובהך אחרונה חשיב ליה משונה קתם שהרג בפילה הכולל ולכן לא נחשב מועד אלא מחמת הראשונות וזהו דוחק דחשיב משונה מה שטענה להחלמו על האדם ופטור דקמני התם (ט) וגם חמיה הוא לומר דהוי מועד בהפלת כותל אחרונה שהיתה שלא בכונה על ידי הראשונות שהיו בכונה ולפירושו צ"ל דהא דקאמר הכא במועד ליפול על בני אדם צבורות לא הזכיר בני אדם אלא נשזיל אחרונה דנב' הראשונות לא חיישין אלא שיהא מועד ויעשה אורחיה להפיל ע"מ צבור לאכול הירק: **ושמואל** אמר הכתא כרבי. לכאורה נראה דהלכתא כשמואל צדיי דנבי דרבה קאמר לעיל הכניס שורו לחצר בעל הבית שלא ברשות ופטר בו צורות שימין ומעדות בעל השור חייב בנזקי חצר משמע אצל ברשות פטור ואז כרבי אפי' ברשות חייב לרבי סממא חייב בעל השור וכולה סוגיא דלעיל מסיק רבה כרבנן ואפי' נשצרו צרות ואפי' חנק ע"מ:

לחבירו. הוא הדין למתכוין לנשה נמי פטור כדאמרין בפירקין דלעיל (דף מה.) נקי מדמי ולדות ונגמ' א"כ

א"כ משהאשה יולדת כו'. מפרש בגמרא: ונותן לבעל. שהתורה זכתה לו דכתיב בעל האשה (שמות כה): כיסה שפחה ונשפחררה. כלומר היתה משוחררת או גיורת נשואה לגר או לעבד משוחרר ואין לה בעל שמת פטור דהמחזיק בנכסי הגר שמת ואין לו יורשין וזהו זה קודם לזכות במה שצדקו.

תורה אור השלם

1. ויאמר אברהם אל יצחק וישבו לבם פה עם הקבור ואני יוצא נלקח ער בה ונשתחררה וישוהה אליכם: בראשית כב ה 2. ובי יצא אגשתי ונצנף אשה ויהי יצאו ידיו: ואלא יורה אסון עניש יענש כאשר ישיח יעלו בעל האשה ויתן ויתן בפלילים: שמות כג כב

גהות הש"ס

(א) גבי ושבח ולדות מיבעי ליה: (ב) רש"י ד"ה שמין ולדות ונותנין כל: (ג) ר"ה ואלא ויהי יצאו ידיו הן ושמתי: (ד) תוס' ד"ה תמרתא ובי הסוכב שור מדמי ולדות:

גליון הש"ס

גבי ביצור שפחה דפי ולדות: ט"ן לעיל דף מו ע"ה תוספת ד"ה וק:

גהות הגר"א

[א] תוס' ד"ה אטו ולדות כו' צורשים לא כו' ניצ וכו' ש"פ ורמב"ם חולק (ועתה גר"א סימן ס"ב) פ"ק ז':

שור שנגח את הפרה פרק חמישי בבא קמא

מ"ט

עין משפט
גר מצוה

חמרתא מעברתא כו'. ואת"ה הא גבי צור תנן בשלהי פרקין נפל לתוכו עבד או אמה פטור ולא אמרינן דהו כחמרתא מעברתא ולא נמעטיה משור ולא אדם וי"ל דהכא לא מיעט הכמוצ שור (ו) צדמי ולדות אלא במקום שהולדות של בעל כדכתיב בעל האשה אכל כאן הולדות לאדון דכתיב האשה וילדיה תהיה לאדוניה: אמרו ודרות צררי נינהו. (א) צורשים לא פליגי רב חסדא ומודה הוא דזכו להא כחמוצות צפרק נערה (דף מג): אצטרין קרא למעוטי שאין אדם מוריש זכות בתו לבנו והכא ליכא מיעוט ועוד מדפרין לרבה משמיה דרבא לאחרא ליתת הגר ודווקא גר אכל כשאינו גר משלם דמי ולדות ליורשים:

ומי עדיף ממתניתין. ואת"ה ומאי ס"ד דמקנן וכו' לא ידע ללא עדיף ויש לומר משום דבהך צרייתא קמי נוק ועבר וכו' היכי דנוק ועבר איירי בכל ענין כמו כן זכה צדמי ולדות איירי בכל ענין: ותני

ישבו לכם פה עם החמור עם הדומה לחמור: כיצד משלם דמי ולדות: דמי ולדות (א) שבח ולדות מיבעי ליה הכי נמי קאמר כיצד משלם דמי ולדות ושבח ולדות שמין את האשה כמה היא יפה עד שלא ילדה וכמה היא יפה משילדה: אמר רשב"ג א"כ משהאשה יולדת משבחת: מאי קאמר אמר רבה ה"ק וכי אשה משבחת קודם שתלד יותר מלאחר שתלד והלא אשה משבחת לאחר שתלד יותר מקודם שתלד אלא שמין את הולדות ונותנין לבעל תניא נמי הכי וכי אשה משבחת קודם שתלד יותר מלאחר שתלד והלא אשה משבחת לאחר שתלד יותר מקודם שתלד אלא שמין את הולדות ונותנין לבעל רבא אמר הכי קתני וכי אשה למי שיוולדת משבחת ואין לעצמה בשבח ולדות כלום אלא שמין את הולדות ונותנין לבעל ושבח ולדות חולקין תניא נמי הכי אמר רשב"ג וכי אשה למי שיוולדת משבחת ואין לעצמה בשבח ולדות כלום אלא שמין נוק בפני עצמו ועבר בפני עצמו ושמין את הולדות ונותנין לבעל ושבח ולדות חולקין קשיא דרשב"ג אדרשב"ג ל"ק כאן במבכרת כאן בשאינה מבכרת ורבנן דאמרי שבח ולדות נמי לבעל מאי מעמא כדנתנן ממשמע שנאמר ויצאו ילדיה איני יודע שהיא הרה מה ת"ל הרה לומר לך שבח הריון לבעל ורשב"ג האי הרה מאי דריש ביה מבעי ליה לכרתניא ר"א בן יעקב אומר לעולם אינו חייב עד שיכנה כנגד בית הריון אמר רב פפא לא תימא כנגד בית הריון ממש אלא כל היכא דסליק ביה שיחמא לולד לאפוקי יד ורגל דלא: היתה שפחה ונשתחררה או גיורת פטור: אמר רבה לא שנו הלא שחבל בה בחיי הגר ומת הגר דכיון דחבל בה בחיי הגר זכה בהו גר וכיון דמת הגר זכה בהו מן הגר אבל חבל בה לאחר מיתת הגר זכיא לה אידי בגוייהו ומיחייב לשלומי לה לדידה א"ר חסדא מרי דיבי אטו ולדות צררי נינהו וזכיא בהו אלא איתיה לבעל זכה ליה רחמנא ליתיה לבעל לא מיתבי (ב) הכה את האשה ויצאו ילדיה נותן נוק ועבר לאשה ודמי ולדות לבעל אין הבעל נותן ליורשיו אין האשה נותן ליורשיה היתה שפחה ונשתחררה או גיורת זכה אמרי ומי עדיפא ממתניתין דאוקימנא שחבל בה בחיי הגר ומת הגר הכא נמי שחבל בה בחיי הגר ומת הגר ואיבעית אימא לאחר מיתת הגר ותני

ועבר בפני עצמו. וזוהי דהכא כחצלה דעלמא הקצוב במסכת כחמוצות כדפרישית לעיל: ושמין ולדות. (א) ונותן כל דמיהו לבעל: ושבח ולדות. דהיינו פסח דמי נפח גופה מחמת ריקון הולד חולקין: קשיא דר"ש כו'. דהכא קתני ושבח ולדות חולקין אלמא אשה משבחת לימכר כשהיא הרה יומר מריקנית ועליל קמי אשה משבחת משתלד יותר מקודם לכן: במבכרת. דמיה פחותין קודם לדה מלאחר לדה דמסוכנת היא: שיתמא. חמימות והיינו כנגד כל החלל כולו: זכיא זכו איהי. דהא ולדות נכסי בעליהן (א) וכשמתי הגר ונדנין היא מעוברת היא החזיקה בהו והיא קודם לכל אדם הלכך כי חבל בה צמר הכי משלם לה לדידה: מרי דיבי. צעל שמועה וז. הלזה מתרגמינן דיבי (ב) ונאשית (ו): צררי נינהו. קשרי מעות וכספים הן שמוכה בהן מן ההפקדי: איסיה לבעל. או ליורשיו וכו' לכו רחמנא: ליסיה לבעל כו'. דחיוצא אימת אחי לה בשעת חבלה והכי אין לה זכועין: אין האשה נותן ליורשיה. הא אוקימנא בגרושה לפיכך אין הבעל יורשה צפרק שור שנגח ד' וכו' (לעיל דף מג): זכיא. החוצל במה שצדק ואפי' לאחר מיתת הגר חבל בה זכה בה: לרבה

לב א מיי פ"ד מהלכות חובל ומויק הלכה ג ועיין בהשנות ובמ"מ סגן עשין ע טו"ש פ"ד סימן טכ סעיף ח': לב ג ב מיי פ"ח מהל' נוק ממנו הלכה ג ד סגן עשין פו טו"ש פ"ח סימן טה סעיף ג: לר ד ה מיי פ"ד מהל' חובל ומויק הלכה ג ד סגן עשין ע טו"ש פ"ח סימן טכ סעיף ג:

מוסף רש"י

שבח לכם מה. אצטור עבד אצריס הוא (יבמות סב). ודמי ולדות לבעל. התורה זכתה לו דכתיב בעל האשה (לעיל כה): אין האשה נותן ליורשיה. נוק ועבר (שם). היתה שפחה ונשתחררה. כלומר היתה משוחררת מעוברת ממשוחרר (שם). או גיורת. מעוברת מגר, ומתו שיהיה. פטור מן הכל שהוא קודם הולד ואין לה יורשין כל הקודם בשלה וזהו זה שישנו צדו קודם לכל אדם. אבל ירשלות מעוברת מישראל, אפילו אין להם נשים י"י לה יורשין לרש חלקה ויש לו יורשין לרש חלקה. ודוקא נשתחררה קודם חבלה. אכל היתה שפחה כשחבל בה מייד בכל, אפילו צדמי ולדות וימן לאדוניה, דדמי ולדות שפחה אינם אלא לבעלים שלה כדאמרינן (לעיל) דאמר ליה תמרתא מעברתא אוקת מינאי (לעיל טב).